

D'ajustos, reformes i pactes

- Espanya creixerà menys i només amb un esforç col·lectiu afrontarem adequadament el futur

JOSEP OLIVER ALONSO, catedràtic d'Economia Aplicada (UAB)

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 25.02.10

Fa uns dies semblava que el país s'havia posat les piles per encarar l'incert futur que ens espera. Els moviments de les dues últimes setmanes sembla que avancen en aquesta direcció amb la proposta de pacte d'Estat llançada pel Govern després de l'envit de CiU. No obstant, la ciutadania continua una mica confosa sobre l'abast del que ens espera. I bona prova d'això ha estat la manifestació de dimarts passat contra l'allargament de l'edat per a la jubilació.

El repte que afrontem no és el de la sortida de la recessió. Aquesta ja està sent superada i, si no sorgeixen nous problemes internacionals, s'hauria de consolidar en la segona meitat d'any. ¿Per què, doncs, tant de debat sobre pactes, retallades de pensions, ajustos de la despesa pública, reduccions dels costos d'acomiadament i altres propostes? Perquè Espanya afronta un canvi, bastant radical i a pitjor, de les condicions internes i externes en què es desenvolupa la nostra activitat. I aquest canvi suggereix que creixerem menys, que serà més difícil augmentar la renda i l'ocupació i que només amb un esforç col·lectiu podem afrontar adequadament el futur.

Des d'un punt de vista intern, la formidable explosió demogràfica sobre la qual es va basar el fort creixement de la demanda la passada dècada s'ha acabat, com a mínim per uns anys. Allò va empènyer l'augment del consum i la demanda d'habitatge, va ampliar el mercat intern i va

estimular tant el creixement de la inversió productiva privada com de la pública. A més a més, aquest xoc demogràfic va tenir efectes balsàmics sobre les finances públiques, ja que una part notable d'aquest va procedir de la immigració. Aquesta població tendeix a consumir, en el curt i mitjà termini, i simplement per raons d'edat, menys béns públics (educació, sanitat i pensions) que la nativa. A aquesta menor despesa se li ha d'afegir l'augment dels ingressos de les administracions resultat del boom immobiliari i del consum, cosa que va resultar en una considerable millora de les finances públiques.

Llastimosament per a tots, aquest augment de la població ha quedat enrere. I això és així perquè caldrà reabsorbir part de l'atur abans que la immigració es recuperi. I perquè l'altre component d'aquest impuls demogràfic, els espanyols nascuts en el baby boom, comencen a deixar l'edat de formar noves famílies. Així, les prediccions disponibles suggereixen una brusca caiguda de la formació de noves llars en el pròxim quinquenni: des de l'entorn de les 400.000 entre 1999 i el 2008 a les 170.000 del 2010 i anys posteriors. Aquesta important punció en la creació de noves famílies tindrà efectes negatius sobre l'avanç del consum i la demanda immobiliària. Per exemple, gairebé el 80% de l'augment en la despesa familiar en termes reals que es va acumular entre el 2000 i el 2007 va derivar de l'avanç del nombre de llars, i només el 20% restant de l'increment del consum real per família. A aquesta demografia en declivi se li han d'afegir les dificultats de l'ocupació, el fort endeutament familiar, les pèrdues de riquesa (financera i immobiliària), les restriccions del crèdit o el deteriorament de les expectatives. Aquest conjunt de factors continuarà l'augment del consum privat i la inversió immobiliària durant un període que no serà curt.

Les empreses, per la seva banda, s'enfronten a aquest panorama menys expansiu sumant-hi el fort increment de la competència internacional. A més, el seu elevat volum de deute també jugarà en contra d'una forta expansió de la seva inversió.

Finalment, un sector públic que ha de reduir el dèficit fins al 3% el 2013 implica una contenció de la despesa de consum i inversió (fins i tot encara que el procés d'ajust sigui més dilatat) o un augment de la fiscalitat. Així, per un període relativament llarg ens enfrontem a una consolidació fiscal similar a la que va fer el país entre el 1995 i el 1999, tot i que llavors la convergència cap a l'euro i les devaluacions de la pesseta van mitigar l'impacte.

En síntesi, una demanda interna (familiar, empresarial i pública) amb dificultats per a la seva expansió. I això en un context internacional molt més dur que en el passat, especialment per la impossibilitat de devaluar la nostra divisa, i en el qual hem acumulat importants pèrdues de competitivitat: ¿no sembla raonable que els nostres turistes, al tornar d'Alemanya, destaquin que aquell és un país barat! Així, la millora de la nostra capacitat de venda exterior l'hem d'efectuar reduint preus, salaris reals i/o incrementant la productivitat.

Ens espera un dilatat procés d'ajust, reduint el volum d'endeutament privat, moderant la despesa (privada i pública), augmentant l'estalvi i recuperant, més lentament del que seria desitjable, l'ocupació perduda. Al mateix temps, hem de reajustar els nostres preus i costos a una competència internacional molt més severa, amb un euro que tendeix a apreciar-se. Tot plegat implica un procés simultani d'estabilització i

reforma del nostre sistema productiu, de difícil execució si no es pacta entre tots. En això està, en aquests dies tan moguts, Espanya, i també Catalunya. Pel bé de tots, convindria que ens poséssim d'acord.